

BC. VOJTĚCH TOMÁŠEK,

**OD KÁNONU K AUTOROVÍ: RANĚ NOVOVĚKÉ KÁZÁNÍ JAKO PRAMEN
HISTORICKO ANTROPOLOGICKÉHO BĀDÁNÍ**

Katedra obecné antropologie FHS UK, Praha 2010, 84 s.

Oponentský posudek diplomové práce

Bc. Vojtěch Tomášek si za téma své diplomové práce zvolil průzkum souboru raně novověkých kázání. K těmto tradičním a edičně mnohokrát zpřístupněným pramenům však dokázal přistoupit poměrně netradičně. Na rozdíl od velké části badatelů, kteří se barokní homiletikou zabírali v minulosti, totiž nepojal kázání jako primárně literární pramen, ale pokoušel se na ně nahlížet prizmatem historické antropologie. Obdobný přístup aplikoval na tento pramenný materiál už před dvěma lety, kdy ještě jako student Filozofické fakulty Univerzity Karlovy napsal a posléze úspěšně obhájil bakalářskou práci na téma *Kázatel a exemplum mezi učenickou a lidovou kulturou raného novověku*. Tato práce vznikla v rámci mého semináře; s potěšením proto mohu po přečtení Tomáškovy diplomové práce konstatovat, že autor dokázal své tehdejší představy o historicko antropologických interpretacích homiletických textů dále aplikovat, rozvinout a především obsáhle teoreticky promyslet.

Za cenné a přínosné pokládám zejména ty pasáže předkládané práce, v nichž se autor obsírně zabývá českou historiografií zaměřenou na barokní homiletiku v mezinárodním přesahu – totiž na její specifika, jež obzvláště vynikají ve srovnání s charakterem výzkumu týchž pramenů v polském prostředí. Je však třeba podotknout, že Tomášková důkladná analýza způsobu, jakým k raně novověkým kázáním přistupoval Josef Vašica, Zdeněk Kalista a nově pak zejména Miloš Sládek, přece jen příliš výrazně kontrastuje s jeho spíše zběžnou charakteristikou polské historiografie orientované na tuto tematiku.

Není rovněž dostatečně jasné, co autora vedlo právě k volbě onoho poměrně omezeného souboru českých a polských barokních kázání. Nemyslím, že by pouhá skutečnost novodobého edičního zpřístupnění byla přiměřeným argumentem pro výběr zrovna tohoto pramenného souboru – tím spíše, že šířeji vymezená pramenná základna by autorovi přece jen umožnila systematičtější propracování a snad i ověření některých zajímavých tezí, jež ve své práci představuje.

Mám na mysli především onen výstižně nastíněný negativní obraz sedláka, přítomný v řadě barokních kázání. Vojtěch Tomášek se nad tímto motivem zamýšlí s dobrou znalostí relevantní odborné literatury (Jiří Mikulec, Josef Grulich), zároveň ho však dokáže domýšlet a

zasazovat do možných nových souvislostí (satiricko-komický obraz sedláka jako prostředek distance od venkovského prostředí, z něhož ovšem často pocházel kazatel, který zmíněný obraz ve svých kázáních záměrně užíval a demonstroval tak svou intelektuální a duševní nadřazenost nad světem, z něhož vzešel). Právě u takto pojatých interpretací raně novověkých textů se velmi efektivně projevují dalekosáhlé možnosti historické antropologie, dosavadním bádáním pohříchu jen pramálo zúročené.

Tím spíše je třeba ocenit přednosti posuzované diplomové práce. Její autor dokázal přesvědčivě vysvětlit, proč si za své teoretické východisko zvolil nový historicismus, jakkoli si uvědomuje důležitost strukturalismu i literární antropologie při interpretacích barokní homiletiky. Promyšleně rozkryl literární kazatelské diskurzy a sociokulturní lokální diskurzy, klíčové pro identifikaci významů v raně novověkých kázáních. V neposlední řadě pak neváhal poukázat ani na limity a omezení, která zvolený postup přinesl – totiž především na fakt, že naznačené nakládání s literárním dílem jakožto s historickým pramenem může v konečném důsledku vyústit spíše do interpretace literatury než do interpretace historie.

To vše – stejně jako Tomáškovy závěrečné konstatování, že jeho historicko antropologická rekonstrukce intencionálního jednání autorů zkoumaných kázání nemusí být jediným možným výkladem (a fakticky tak dotyčným kazatelům může podsouvat vykonstruované a neověřitelné motivace) – je možná značně vzdáleno standardům práce historika, přesto se to však může stát nosným východiskem pro utváření standardů práce historického antropologa, v českém prostředí zatím nezdůvodněných. Právě schopnost nabízet kvalitně argumentačně podložené interpretace, jež si ovšem nečiní nárok na nezpochybnitelnost, vrací podle mého názoru humanitním vědám to nejdůležitější z jejich podstaty. Ze všech uvedených důvodů předloženou diplomovou práci ráda doporučuji k obhajobě. Navrhuji ji ohodnotit jako výbornou.

V Praze dne 6. září 2010

Doc. Mgr. Marie Koldinská, Ph.D.
vedoucí Semináře českých raně novověkých dějin
Ústav českých dějin FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1 – Staré Město